

Dos noms per a una llengua?

La llengua que es denomina català a la Comunitat Autònoma de Catalunya i a la de les Illes Balears i que es denomina valencià a la Comunitat Valenciana." Aquesta és la definició que utilitza el Govern espanyol per referir-se a la nostra llengua (vet aquí un altre eufemisme) al memoràndum presentat a la Unió Europea el passat 13 de desembre. Un pas cap al reconeixement, a les institucions europees, de les llengües que actualment es parlen a l'estat?, una oportunitat perduda de resoldre la qüestió del nom de la llengua?

Ben mirat, les lectures d'aquest memoràndum es poden realitzar des d'òptiques diferents (que s'interrelacionen): d'una banda, la que fa referència a la unitat de la llengua; de l'altra, la que parla del seu nom.

Pel que fa a la qüestió de la unitat, el memoràndum sembla que hauria de ser positiu: l'estat espanyol reconeix, des del punt de vista polític, la unitat del català. Això, però, ultra el fet que aquesta unitat no havia estat qüestionada en l'àmbit europeu, queda condicionat a la pràctica. Com apunta Francesc Esteve, assessor lingüístic valencià, "jo encara no n'he vist cap, d'efecte pràctic: ni a la Biblioteca Nacional, ni a l'ISBN espanyol, ni en les pàgines web dels ministeris, ni enlloc". Efectivament, en aquestes i altres instàncies oficials actualment no només es presenten i classifiquen "català" i "valencià" com a dues llengües diferents, sinó que s'ofereixen versions igualment distintes de la documentació oficial, bo i arribant a situacions que, si no fos per les implicacions que tenen i poden tenir en el futur, vorejarien la comicitat [vegeu el requadre a la pàg. 24]. De què serveix, aleshores, una declaració més o menys explícita, més o menys implícita, de la unitat del català, si la pràctica és tota una altra?

Una bona oportunitat per deixar de fer el ridícul i s'ha perdut. Ara el fem, no només aquí, sinó també a Europa." Joan Ponsoda, director general de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, s'expressava així, el passat mes de novembre, davant la imatge que presentava com a traduccions diferents de l'anomenada Constitució europea una versió idèntica del text, en dos volums amb etiquetes diferenciadores. El govern de Pasqual Maragall havia assumit com a pròpia la versió realitzada a instàncies de la Generalitat Valenciana, però José Luis Rodríguez Zapatero va optar per la fotocòpia i les etiquetes diferents. I això és el que va rebre Javier Solana, secretari general del Consell de Ministres de la UE, el passat 4 de novembre: quatre volums en representació de les "altres" llengües de l'estat corresponentment etiquetades ("GA", "EU", "CA"... i "VA").

Els noms. I ja som al cap del carrer. Què passa amb el nom –els noms– de la llengua? Què significa exactament la manera com es descriu al memoràndum famós? I també: quins efectes pràctics pot tenir per a l'entitat i la salut i el futur del català, en qualsevol de les seves modalitats?

Francesc Esteve ens recorda que, en les tres línies on es fa referència a la qüestió del nom, es mantenen els elements que fan que "el català continue sent motiu de polèmica sagnant –i dessagnadora– cada tres mesos, com ha passat en els darrers trenta anys". Per a ell, el Govern espanyol "ha seguit l'estratègia de promoure formalment el reconeixement a Europa, però amb mecanisme d'autodestrucció incorporat". Així, quan es produeix l'explosió, no arriba pas "per la benintencionadíssima disposició de l'estat, sinó per les picabaralles 'tribals' dels mateixos beneficiaris del reconeixement".

La manera amb què en aquest moment ha arribat la nostra llengua a Europa, per mitjà del memoràndum que hi ha dut el Govern espanyol, planteja una dicotomia entre cert reconeixement de la seva unitat i una denominació diferenciada, segons el territori.

Adalaida Ferró i Jordi Muñoz (esquerra), del grup promotor, presenten el manifest "Valencians a Catalunya per la unitat de la llengua". Al costat, assistència a l'acte de presentació, el 14 de desembre, a la capella de l'edifici històric de la UB.

Però és que, ben mirat, què signifiquen exactament, les tres línies del memoràndum? Tal com està redactada l'explicació, no pas que al català se'l pugui anomenar de dues maneres diferents al País Valencià (com sí que permetien altres fórmules utilitzades, per exemple, als estatuts universitaris, i avalades, dit sigui de passada, pel mateix Tribunal Constitucional espanyol, des de la seva sentència 75/1997: reconèixer alhora la denominació científica, "català", i la popular, "valencià", sense que siguin excloents l'una amb l'altra). Més aviat signifiquen que una mateixa llengua té dos noms territorialitzats. Vol dir, aquesta acceptació, que al País Valencià ja no se'n podrà dir català? Quines conseqüències es poden deduir per a una llengua amb tantes dualitats territorials (dos noms, dues entitats normatives, ben aviat dues gramàtiques i dos diccionaris)? Durant quant de temps continuarà sent una, la llengua? Francesc Esteve situa la qüestió des de l'òptica d'experiències ja conegudes: "Valencianocatalà"? 'Catalanovalencià'? Ja sabem com han acabat totes les llengües amb noms així. Ja veiem què se n'ha fet, del galaicoportuguès. Del gallec, se n'ha construït una llengua diferent, conscientment diferenciada del portuguès. El ser-

bocroat ara no és oficialment una llengua, ni tan sols dues, sinó tres: serbi, croat i bosnià."

Al remat, si la comunitat lingüística catalana al País Valencià queda finalment aïllada de la resta de parlants, per la via dels fets, i depèn de les pròpies forces per al seu manteniment, podem imaginar-nos, amb les dades d'ús i coneixement del valencià a la mà, que aguantarà? Qui pot assumir el risc de treballar amb la hipòtesi afirmativa? Qui n'assumirà les conseqüències?

Ni un mil·límetre. Que en cap banda de l'Estatut no es digui que el valencià és una llengua diferent de la que es parla a Reus, Fraga o Manacor és un detall sense importància quan a sobre de la taula hi ha la possibilitat d'agitar una nova banderola electoral o d'evitar que l'atenció es pugui centrar en àmbits menys adequats al propi interès (la pràctica de govern, o la falta d'aquesta?, el galopant endeutament institucional?, l'enrarinat ambient dins del PP, que enfila un congrés quan encara es llepa les ferides de l'anterior?). O, sobretot, quan es presenta l'oportunitat d'estrènyer un xic més la mà que ofega la llengua al País Valencià (suposar-li, al PP, credibilitat en els seus

cops de pit "valencianistes" no aguanta un mínim contrast empíric amb la realitat de les seves actuacions).

Ben mirat, el cas és que aquest Estatut, nascut amb les brases encara roents de l'anomenada "batalla de València" que tants cadàvers va tancar dins de l'armari, no diu que el valencià és una llengua diferent del català, però tampoc no afirma el contrari. I els actuals inquilins de la Generalitat, amb la intenció declarada d'evitar de totes totes que la llengua s'anomeni català, branden el text estatutari, eleven el nominalisme a imperatiu legal i pretenen transformar un simple nom en una realitat lingüística diferent (val a dir que, mentre s'erigeixen en defensors de la llei i el dret, "obliden" tot el reguitzell de sentències que els contraduen el posat).

En els darrers mesos, i amb l'excusa de la "presència del valencià a Europa" (que, dit sigui de passada, en cap cas no havia promogut), el PP valencià no s'ha estat de tibar amb força la corda. Ni de provar de tensionar un teixit social que malda per la normalitat. Repassar les notes de premsa emanades de Presidència durant aquesta "tardor europea" és entrar al túnel de la furibunda verbal. En un sistema on les frases impactants (insults in-

closos) generen titulars, i els titulars, altres titulars que provoquen nous impactes, i de tot plegat se n'acaba dient política, l'actual portaveu del Govern valencià, Esteban González Pons, ha aconseguit acumular, en els darrers mesos i sobre un mateix i únic tema, pàgines i pàgines i pàgines de paper de diari. I sembla que l'agitació permanent acaba donant resultats. Des del seu punt de vista, sumen una "victòria" darrere l'altra. I tot, com també apuntava en el seu moment l'actual president Francesc Camps, sense moure's "ni un mil·límetre".

Les veus. Al capdavant, si el PP havia anunciat la intenció de recórrer qualsevol fórmula de denominació que no tingués en compte entitats diferenciades per a "valencià" i "català" –ha declarat que vol recórrer la fórmula del memoràndum–, potser no calia tant de circumloqui. Potser s'haurien pogut escoltar altres veus menys estridents i amb legitimitat plena que s'han expressat sobre la qüestió. I provar de frenar el desgavell.

"Cada vegada que es planteja un àmbit nou on es pugui guanyar un espai per al català, es ressuscita immediatament la qüestió del 'valencià' com a idioma". Ho explicaven Jordi Porta (Òmnium Cultural), Sebastià Frau (Obra Cultural Balear) i Eliseu Climent (Acció Cultural del País Valencià) quan, el 18 de novembre, enmig del bombardeig verbal sobre la qüestió, compareixien al Senat espanyol per parlar-hi de la situació de la llengua. Davant del desgavell, i per evitar de perpetuar-lo, els representants de les entitats van proposar una solució, senzillament "la que ha estat una constant al llarg de la història del poble valencià: la doble denominació 'valencià' i 'català' que des de final del segle XIV fins a l'actualitat hem utilitzat els valencians".

Encara més: el passat 14 de desembre es presentava públicament el manifest "Valencians a Catalunya per la unitat de la llengua", impulsat per un grup de joves valencians residents a Barcelona justament arrant de la polèmica de les traduccions del projecte de Constitució europea, i signat ja per centenars de persones (entre les quals hi havia Carles Solà, conseller d'Universitats; Alfons López Tena, vocal del CGPJ; Manuel Milian Mestre,

El porta-veu del Consell, González Pons, i la consellera de Cooperació, Gema Amor, presenten la "versió en valencià" de la "Constitución europea" (sic, a la imatge).

El JOC de les diferències

Als suplementes del *BOE* consultables a la pàgina web del Ministeri espanyol de la Presidència es poden trobar versions "en llengua valenciana" i en "llengua catalana". Vet aquí la comparació de les "diferències" d'ambdues versions als primers paràgrafs d'un reial decret llei triat a l'atzar (el 7/2004, de 27 de setembre).

"Este reial decret llei..."	"Aquest Reial decret llei..."
"...el reconeixement per l'Estat de deute..."	"...el reconeixement per part de l'Estat del deute..."
"...que requerixen una solució..."	"...que requereixen una solució..."
"Per a atendre de forma provisional durant eixe quinquenni les necessitats de finançament dels servicis..."	"Per atendre de forma provisional durant aquest quinquenni les necessitats de finançament dels serveis..."
"...li va abonar, de conformitat amb el que estableixen les Lleis de Pressupostos Generals de l'Estat de cada un dels anys, unes entregues a compte..."	"...de conformitat amb el que estableixen les Lleis de Pressupostos Generals de l'Estat de cadascun dels anys, li va abonar uns lliuraments a càrrec..."
"...ha arribat a un acord, subscrit el 10 de juny del 2004..."	"...ha assolit un acord, subscrit el 10 de juny de 2004..."
"...la corresponent liquidació."	"...la liquidació corresponent."
"La dita liquidació..."	"Aquesta liquidació..."
"L'indicat import ha de ser satisfet per l'Administració..."	"L'import indicat l'ha de satisfer l'Administració..."

exdiputat del PP al Congrés, o Mavi Dolz, professora de la UAB).

En una sala plena de gom a gom (l'amplitud de la convocatòria va sorprendre els mateixos organitzadors), es va sentir per fi una veu que en absolut coincideix amb la cridòria que es proclama representativa de la ciutadania valenciana: "El rebuig a la unitat de la llengua no respon, com de vegades es pensa des de Catalunya, a un sentiment identitari

valencià. No és més que una expressió de l'espanyolisme més dur que pretén impedir la recuperació de la llengua al País Valencià i debilitar el conjunt de la llengua catalana, i davant d'això cal que tots els parlants de la llengua hi diguen la seua. Cal trencar el fals dilema valencià/català." Queda dit. A veure si en prenem nota.

Núria Cadenas